трансформацій, що мають вивести такі гуманістичні цінності як справедливість рівність, мораль на принципово новий рівень застосування їх як із боку громадян, так і з боку державних органів. Особливість цієї ситуації в тому, що довіра як соціальна цінність відображає суб'єктивне відношення особистості до соціального середовища та віддзеркалює стан партнерських відносин між суспільством, державою та особистістю. Духовність як одна із ознак людини, що лежить в основі індивідуальної відповідальності особи перед громадою вимагає визнати, що важливим фактором у цьому питанні є дійова ефективність[1].

Цінності спільноти у вигляді вірувань, поведінки та етичних настанов передаються від одного покоління до іншого. Національна безпека є одним із видів безпек, в межах якої та засобами якої забезпечується сталий розвиток суспільства, виявлення та усунення загроз його існування.

Отже, складові національної безпеки знаходять свою реалізацію через усі соціальні інститути, систему освіти та виховання та практичну реалізацію норм законодавства. Це змушує суспільство шукати відповідь на питання, що потрібно зробити для підвищення рівня безпеки, у тому числі, безпеки життєдіяльності. Сприймання безпеки як основної цінності допомагає нам зв'ясувати як ми можемо виховувати культуру безпеки та правосвідомість як на рівні приватної, так і на рівні публічної відповідальності [2].

1. Скиба Е.К. Роль філософії права в формуванні свідомості суспільства сучасної формації. *Науковий журнал «Грані»*. 2020. Вип. 23. №5. С. 64-77.

2. Skyba E. Philosophical foundations of a new approach to the community policing' activity / E. Skyba, K. Tkachenko. *Philosophy, Economics and Law Review*. 2023. Volume 3. no. 2. C.13-24.

Ірина ЦАРЬОВА
завідувач кафедри мовної підготовки
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ
(м. Дніпро, Україна),
доктор філологічних наук, професор
https://orcid.org/0000-0002-1939-7912

ЛІНГВАЛЬНА РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ КОНЦЕПТУ «ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА»

У науковій літературі є значна кількість різноманітних інтерпретацій і трактувань феномена «інформаційна війна». Це зумовлено тим, що інформаційна війна є вкрай складним і багатогранним явищем, а відповідне поняття має відображати всі аспекти протистояння між державами з метою досягнення переважної переваги над противником у процесі одержання, оброблення та використання інформації.

Інформаційна війна тісно переплітається з поняттям інформаційної протидії. Тому є предметом досліджень цілої низки наук: політологією, соціологією, семіотикою, історією, антропологією, філософією, а також іншими науковими дисциплінами.

Характеристики інформаційної війни варіюються в дуже широкому діапазоні: пропагандистська діяльність, політичні технології, що застосовуються різними угрупованнями під час політичної боротьби; протиправні дії в інформаційних мережах, пов'язані з розкраданням, спотворенням або знищенням інформації (хакерська активність), порушення працездатності інформаційних систем.

Появу терміна «інформаційна війна» («information war») у сучасному розумінні пов'язують з ім'ям американського фізика Томаса Рона, який у звіті «Системи зброї і інформаційна війна» вказав на те, що інформаційна інфраструктура стає ключовим компонентом американської економіки і є вразливою ціллю у воєнний і в мирний час [5]. Публікація звіту Т. Рона викликала підвищений інтерес з боку експертів спецслужб США, почалося активне обговорення проблеми. Фахівці дійшли висновку про те, що інформація може бути і метою, і зброєю водночас.

Одним із перших теоретиків інформаційної війни визнано Мартіна Лібікі, який у роботі «Що таке інформаційна війна? («What is Information warfare») розглядає інформаційну війну як інформаційні впливи, що включають захист, маніпулювання, спотворення і спростування

інформації. М. Лібікі описує сім форм інформаційного протистояння: командно-управлінську (Command-and-Control Warfare), розвідувальну (Intelligence-Based Warfare), електронну (Electronic Warfare), психологічну (Psychological Warfare), хакерську (Hacker Warfare), економіко-інформаційну (Economic Information Warfare), кібервійну (Cyber Warfare) [5].

Важливим складником інформаційної війни є семантичні атаки (semantic attacks), спрямовані на введення противника в оману шляхом впливу на інформацію противника. Під час семантичної атаки, на відміну від хакерської атаки, комп'ютерна система працює абсолютно правильно, але рішення, які вона видає, неправильні. Семантична атака спрямована на «органи чуття» комп'ютерної системи, що контролює будь-який процес за допомогою датчиків. Обдурити ці датчики або інші засоби введення – значить вивести систему з ладу, нічого в ній не порушивши.

Принцип семантичної атаки може бути розглянутий не лише у зв'язку з комп'ютерними мережами, а і як ефективний інструментарій із впровадження інформації з метою зміни в бажаному напрямком думок, поглядів, настроїв, ціннісних орієнтацій, а також масових настроїв і суспільної свідомості загалом.

Під час семантичної атаки вкинута інформація, зазвичай, має спотворений характер, а індивід не підозрює про те, що він сформував свою думку під впливом зовнішніх чинників. Американський військовий аналітик Річард Шафранскі зазначає, що мета інформаційної війни – «так вплинути на поведінку противника, щоб він не знав, що на нього впливають».

Багато організацій вибудовують власні системи інформаційної безпеки, проводять перевірки та аналіз захищеності даних. Це стосується і персональних даних клієнтів, персоналу, і інформації про поточну діяльність, фінансовий стан. Зазвичай до реалізації заходів захисту належать організаційні заходи, наприклад, призначення відповідальних за інформаційну безпеку осіб, розробку правил та інструкцій для користувачів, впровадження політики резервного копіювання тощо. Сучасні організації використовують вимоги міжнародних стандартів для побудови систем менеджменту інформаційної безпеки та використовують найкращі світові практики.

Відомо, що частіше використовується термін «національна безпека», що означає «сукупність внутрішніх і зовнішніх умов, виконання яких забезпечує стабільний політичний, соціально-економічний і духовно-культурний розвиток суспільства, незалежність, захист суверенітету і територіальної цілісності держави» [6]. Ця форма за своєю суттю є координувальною в загальній системі безпеки. Запобігання зовнішнім і внутрішнім чинникам, що загрожують нормальній життєздатності, передбачає послідовні й адекватні заходи на рівні можновладців. Інакше кажучи, питання, пов'язані із забезпеченням національної безпеки, – прерогатива держави. Наразі потрібно зазначити, що безпека державна і безпека національна є тотожними поняттями.

На міжнародному рівні під безпекою розуміємо позитивний стабільний стан системи міжнародних відносин, який ґрунтується на загальнолюдських нормах і принципах. У цьому напрямі партнерство, співробітництво, узгодження інтересів, демократія, гуманізм тощо визначені як фундаментальні правила міжнародної стабільності.

Політичний дискурс характеризує й таке поняття, як «регіональна безпека», що означає характер взаємовідносин країн різних регіонів світу, який передбачає наявність можливості в держав діяти вільно від негативних впливів, воєнно-політичних і соціально-економічних тисків і втручань у внутрішні справи.

Виходячи з цього, можна сказати, що безпека як загальна теорія – це сукупність знань і принципів щодо наявності необхідної системи захисту від об'єктивних і суб'єктивних небезпек сфер діяльності соціуму та його суб'єктів, яка дає їм змогу зберегти свою життєздатність і мати можливості для розвитку. Інакше кажучи, загрози і небезпеки виступають як породжувальні чинники розроблення і впровадження необхідних систем безпеки.

Історичний досвід, особливо реалії сьогодення, довели, що воєнні протистояння паралельно супроводжуються агітаційними і пропагандистськими діями через усі види ЗМІ, які виступають необхідною умовою досягнення мети у військових операціях. Факт війни – це і факт наявності певного важкого психологічного стану у свідомості людей, що ставить на перше місце розв'язання завдань, спрямованих на зміну, маніпулювання, одним словом, управління нею [1, с. 41].

Тут доречно окремо розглянути таку важливу форму безпеки, як інформаційна. Треба зазначити, що ідеї інформаційного суспільства, які беруть свій початок у 60-х рр. XIX ст., не тільки змінили структуру, а й збагатили зміст усієї концепції безпеки. Високий рівень інформатизації всіх сфер життя заклав підґрунтя для осмислення нових реалій, що виникли

внаслідок зростання загроз і небезпек. Не менш важливо визначити канали негативного інформаційного впливу: боротьба із системами управління, інформаційно-розвідувальні операції, електронна боротьба, «хакерська боротьба» (інформаційний кримінал), економічна інформаційна війна, «кібернетична» і «мережева» боротьба (зокрема інформаційний тероризм), інформаційно-психологічна боротьба. Інакше кажучи, дезінформування, цілеспрямоване розповсюдження і маніпулювання спотвореною інформацією, дії, що знищують інформаційні бази, – це безпосередні загрози інформаційній безпеці.

В інформаційному суспільстві будь-яка сфера – потенційний об'єкт негативних інформаційних впливів. Фахівці вважають, що «об'єктом державної інформаційної політики може стати будь-який компонент або сегмент інформаційно-психологічного простору, зокрема масова та індивідуальна свідомість громадян, соціально-політичні системи і процеси, інформаційна інфраструктура, інформаційні ресурси, психологічні ресурси» [5].

Сучасна «інформаційна безпека» – це глобальна проблема, розв'язання якої потребує тісної та ефективної співпраці всіх країн. Технології розвиваються в такому темпі, що за ними не встигають не лише юристи, але й політики. І це є об'єктивним розвитком людства.

Інформаційно-комунікаційні технології можуть бути використані не лише в інформаційній війні, а й у кібертероризмі, це може призвести до аварій на атомних станціях, руйнування енергетичних комплексів і численних об'єктах інфраструктури, що може стати більш руйнівним, ніж зброя масового знищення. Дедалі гостріше відчувається необхідність вироблення норм, правил і принципів відповідальності суб'єкта в інформаційному просторі.

Отже, поглиблення процесу інформатизації політичних, економічних, воєнних і культурних процесів у житті суспільства закономірно призводить до того, що інформаційна безпека стає основним елементом загальної системи безпеки, і вимагає застосування новітніх наукових трактувань основних постулатів теорії безпеки.

1. Царьова І. В. Сучасний дискурс інформаційної війни. *«Південний архів» (філологічні науки).* 2023. Вип. XCV. С. 39-44.
2. Царьова І. В. Лінгвоцентричний аспект юридичного тексту. *Лінгвістичні студії Linguistic Studies*. 2020. № 39. С. 97–106.
3. Tsareva I. Maksymenko O., Kalko R. Philosophical aspect of information warfare. *Philosophy, Economics and Law Review*, Vol. 4, No. 1. 2024. P. 57-66.
4. Tsareva I. Functional and derivative space of the legal text. *Advanced trends of the modern development of philology in European countries* : Collective monograph. Riga : Izdevnieciba «Baltija Publishing», 2019. P. 217-233.
5. Libicki M. C. What is Information Warfare? Washington : National defense univ. 1995.
6. Rona T. P. Weapon Systems and Information War. Seattle, WA, 1976 : Boeing Aerospace Co.

Алла ДЕМИЧЕВА
керівник програм
кейсменеджменту НГО FHI360
кандидат соціологічних наук, доцент
https://orcid.org/0000-0002-2997-3020

HATE SPEECH: ЯК НАСИЛЬНИЦЬКА КОМУНІКАЦІЯ ЗАГРОЖУЄ БЕЗПЕЦІ

Ще у 70-х роках XX ст. П. Бурдьє, додаючи до наукового обігу конструкт «символічне насильство», акцентував на тому, що ця невидима, непряма форма домінування здійснюється в тому числі і через мову. Кожен лінгвістичний обмін містить потенціал акту влади, і тим більше, коли він залучає агентів, які займають асиметричні позиції в розподілі відповідного капіталу. На рівні як повсякденності, так і в публічному просторі, конструюється уявлення про певні «підлеглі» групи, що наділяються виключно негативними ознаками, тобто конструюється дискурс ворожнечі, який, за М. Фуко, конституює об'єкт мовлення і, як наслідок, конституює знання про нього.

У західному науковому дискурсі тематика, пов'язана із насильницькою комунікацією та hate speech (мовою ненависті/ворожнечі) знайшла достатньо широке відображення, зокрема в роботах професора Б. Бахадора, Н. Четті та Н. Алатура, Л. Спонхолз, С. Волкер, А. Вебер та ін. Насильницька комунікація розуміється як спосіб конструювання